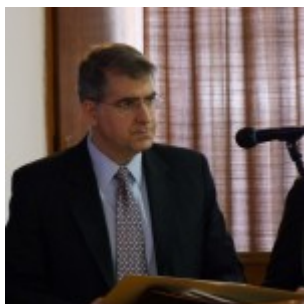

Obraćanje prvog zamjenika visokog predstavnika, Raffija Gregoriana, na prezentaciji Godišnjeg izvješća o globalnoj konkurentnosti, Akademija znanosti i umjetnosti

Nekonkurentan sustav koji se mora mijenjati

Dame i gospodo,

Nisam ovdje da bih pričao o pet zahtjeva i dva uvjeta i tranziciji Ureda visokog predstavnika u Ured posebnog predstavnika EU, nego o Bosni i Hercegovini. Ne vjerujem da će bilo kome biti iznenađenje ako vas podsjetim da je rangiranost Bosne i Hercegovine na Indeksu globalne konkurentnosti, iako je 2005. i 2006. godine bila u stalnome porastu, u posljednje dvije godine u padu.

U 2005. i 2006. godini bili smo svjedocima ohrabrujuće razine političkog i administrativnog pragmatizma. Ne može se kazati da je zakodavni plan bio baš briljantan, no, bio je početak bavljenja ključnim reformama: u državnom parlamentu je doneseno 80 zakona, od kojih su mnogi vodili ka dalekosežnim

reformama koje su rezultirale povećanim GDP-om, izravnim stranim ulaganjima, povećanom uposlanošću i niskom inflacijom.

Kao što nam je svima poznato, 2007. i 2008. godina bile su drukčija i prilično turobna priča. Rezultati toga se mogu jasno vidjeti u Parlamentarnoj skupštini, gdje je doneseno samo 20 zakona, od čega se jedan odnosio na povećanje plaća članova Parlamenta.

Tijekom dvije godine, aktivnosti koje se odnose na građane – pod čime podrazumijevam otvaranje novih radnih mjesta, poboljšanja u pružanju socijalnih usluga i osnovne infrastrukture, te pomaci u pogledu euro-atlantske integracije, što može ponuditi garanciju stabilnosti, sigurnosti i prosperiteta – dakle, sve ove aktivnosti stavljene su na čekanje.

Medijska pozornost i politička energija uvučeni su u duboki međustranački ćorsokak, što ima više veze s podjelom bogatstva nego sa njegovim stvaranjem, i osobama više nego sa načelima.

* * *

Sve ovo se navodi u izvješću koje se objavljuje danas.

Bosna i Hercegovina je pala sa 88. pozicije u svijetu u 2005. godini (što je, usput budi rečeno, značajno poboljšanje nakon 2004. godine) na 107. poziciju.

U kategoriji u kojoj se rangiraju zemlje u pogledu lakoće poslovanja, Bosna i Hercegovina je pala sa 91. mjesta u 2005. godini na 119. mjesto ove godine.

Što se tiče regije, Bosna i Hercegovina se nalazi na samome dnu, zajedno sa Albanijom, ali s jednom značajnom razlikom: izgledi Albanije su pozitivniji.

Ono što je značajno za napomenuti jest da se u ovogodišnjem izvješću politička nestabilnost i neučinkovita administracija

navode kao osnovni uzroci slabog učinka ove zemlje.

Nažalost, pored činjenice da su ovo glavni uzroci, to nisu i jedina područja u kojima je zabilježen pad. Bosna i Hercegovina je pala i u kategorijama u kojima se mjere učinkovitost institucija i kvaliteta infrastrukture; pozicija Bosne i Hercegovine je također pala i u oblasti visokog obrazovanja i inovacija, te gotovo u svim aspektima funkcioniranja njenog unutarnjeg tržišta.

Potrebno je napomenuti da je BiH na dnu regionalnog poretka glede ispunjenja uvjeta Strategije za EU utvrđene u Lisabonu. Osnovna poluga Lisabonske strategije je stvaranje novih radnih mjesta – i ako postoji jedno područje u kojem ova zemlja očajnički treba načiniti pomake i u kojem sigurno ne može sebi priuštiti da podbaci u tom pogledu, jeste otvaranje novih radnih mjesta. Ipak, u ovoj oblasti, kao i u mnogim drugim, nalazi se na posljednjem mjestu.

Političari trebaju prestati stalno isključivati budilnik koji ovo izvješće predstavlja.

Ne može se dalje onako kako se radilo u posljednje dvije godine. Ova zemlja se kreće u pogrešnom pravcu.

* * *

Kazao sam ranije da politički ćorsokak ima više veze s osobama nego sa načelima. Na neki način, na ovo se može gledati i u pozitivnom svjetlu, jer, ukoliko se u suštini radi o osobama, onda bi se problem mogao brzo riješiti.

Dokaze za ovakvu tvrdnju smo vidjeli u studenom, kad su lideri tri vodeće političke stranke uspjeli postići koncenzus o ključnim pitanjima koja su godinama bila kamen spoticanja. Takozvani Sporazum iz Pruda, ukoliko se uzgoji u pravoj političkoj "Petrijevoj posudi" i ako mu se da zakonodavna suština, mogao bi ojačati kapacitete državnih institucija da se pripreme za integraciju u NATO i EU i time riješe neke od

gorućih problema koji su istaknuti u Izvješću o globalnoj konkurentnosti.

No, ako se Sporazum iz Pruda implementira u potpunosti u prihvatljivoj i zadovoljavajućoj formi, to, samo po sebi, neće učiniti BiH konkurentnijom. Potrebno je učiniti daleko više. Prije nešto više od godinu dana, tri premijera su se dogovorila da provedu niz ključnih ekonomskih reformi koje su u suštini tehničke prirode i koje će imati pozitivan utjecaj na ekonomsku klimu u kratkoročnom periodu. Dvije od ovih reformi – donošenje Zakona o obligacijama BiH i uspostavljanje modernog i učinkovitog sustava bankarske supervizije – tek se trebaju provesti.

To bi, sasvim sigurno, bio znak da se Bosna i Hercegovina vraća na put koji u konačnici vodi ka prosperitetu koji donose reforme, ukoliko bi tijekom prvih mjeseci 2009. godine mogao biti postignut napredak u provedbi ovih mjera, koje su dio programa pridruživanja Europskoj uniji. One su, također, u sukladnosti s članom 1. Ustava Bosne i Hercegovine koji predviđa uspostavu jedinstvenog ekonomskog prostora i slobodno kretanje roba, usluga i ljudi.

Ovim bi se, također, na osobito praktičan i odgovarajući način riješilo nekoliko očitih nedostataka bosanskohercegovačkog poslovnog okruženja, utvrđenih u Izvješću o globalnoj konkurentnosti.

Paradoks Bosne i Hercegovine leži u tome da nema puno spora oko onoga što je potrebno učiniti kako bi ova zemlja postala konkurentnija. Rijetke su zemlje koje se mogu pohvaliti tako pažljivo razrađenim razvojnim planom i rijetke su zemlje iza kojih je stajala međunarodna koalicija koja je tako dosljedno pokazivala svoju spremnost da podrži taj put razvoja.

Uvjeren sam da je politički zastoje, koji je toliko naštetio dobrobiti građana, uvelike uzrokovan političkim sustavom koji

je okvir za djelovanje političara. Oni se ne mogu suzdržati od iskorištavanja sustava za stjecanje vlastite koristi.

Isto vrijedi i za ekonomiju. Problem nisu građani, jer građani ove zemlje naporno rade kao i građani bilo koje druge zemlje; poduzetnici u BiH su jednako poduzetni kao i drugdje – problem leži u sustavu.

Želio bih s vama kratko podijeliti jedan prijedlog za koji smatram da bi mogao revolucionirati ekonomiju BiH.

Obavljajući dužnost prvog zamjenika visokog predstavnika, ja sam istodobno i supervizor za Brčko distrikt. U Brčkom smo utvrdili da je vlasništvo organa vlasti nad resursima faktor koji najviše sprječava poslovni rast i otvaranje novih radnih mjesta i stoga smo odlučili da prekinemo tu vezu.

Budući da je u Bosni i Hercegovini potrebno gotovo dvije godine da bi se ugovor izvršio na sudu, a za registriranje poduzeća je potrebno gotovo dva puta dulje nego za njegovo zatvaranje, potrebno je razmotriti načine za pojednostavljivanje poslovanja kako bi ono postalo profitabilnije i na taj način potaklo otvaranje većeg broja radnih mjesta.

Jedan od načina na koji se to može učiniti i istodobno eliminirati najveće izvore potencijalne korupcije jest putem uspostave sustava koji potiče privatno vlasništvo nad građevinskim i poljoprivrednim zemljištem. To bi pomoglo u stvaranju autentičnog imovinskog i hipotekarnog tržišta, što bi, zauzvrat, smanjilo troškove poslovanja i promoviralo otvaranje novih radnih mjesta. Na koncu konca, zašto bi banka htjela dati zajam, uz nisku kamatnu stopu, za proširenje poduzeća ukoliko je jedini zalog zgrada koja se nalazi na zemljištu u vlasništvu organa vlasti?

Krajem siječnja namjeravam Skupštini Brčko distrikta prezentirati nacrt zakona koji će omogućiti sveobuhvatnu prodaju zemljišta u društvenome vlasništvu koje nije

namijenjeno za funkcioniranje organa vlasti. Počeli smo tako što smo se zapitali zašto su organi vlasti najveći vlasnici zemljišta? Da li organi vlasti vode poslovanje bolje od privrednika? Da li organi vlasti zemljištem raspolažu bolje od poljoprivrednika?

Distrikt obuhvaća oko 1% teritorija Bosne i Hercegovine i ima nešto više od 100.000 stanovnika, pa ipak, samo u području Brčkog imamo nekretnine u društvenom vlasništvu čija je vrijednost 500 milijuna KM. Cijena privatnog zemljišta je poremećena, dok su prihodi organa vlasti od iznajmljivanja društvene imovine jedva dostatni za plaćanje troškova održavanja te imovine, a značajan iznos prihoda se gubi, jer organi vlasti sami sebi ne plaćaju porez na nekretnine.

Ovo je ogromna cifra, samo u Brčkom! Zamislite koji bi to iznos mogao biti za Bosnu i Hercegovinu u cijelosti!

Diljem zemlje imate nekretnine čija se vrijednost mjeri milijardama KM koje su u društvenom vlasništvu i stoga su pod kontrolom političara.

Zemljišna reforma će imati pozitivan utjecaj na financije organa vlasti, na ulaganja, na otvaranje novih radnih mjesta, na učinkovitost poslovanja i, dugoročno gledano, na cijene koje plaćaju potrošači. Političari možda ne mogu postignuti dogovor o tome kakva bi zemlja Bosna i Hercegovina trebala biti, ali bi se u najmanju ruku trebali dogovoriti o političkim rješenjima koja će ovu zemlju učiniti prosperitetnijom.

Krajnje je vrijeme da se ekonomska reforma prestane žrtvovati zarad politike u kojoj nitko ne pobjeđuje. Reforma nije neka ružna riječ. Ranija iskustva su pokazala da reforme poboljšavaju stvari, čak i ukoliko je za njih kratkoročno potrebno podnijeti izvjesne poteškoće. Sjetite se kako se stanje poboljšavalo kad su reforme usvajane i provedene i uporedite to sa sadašnjom situacijom. Usporavanje refomi i

vraćanje na prijašnju razinu dovelo je do pada rejtinga Bosne i Hercegovine u smislu njezine konkurentnosti.

Ukoliko se poduzmu razumne mjere na poboljšanju poslovnog okruženja, rejting Bosne i Hercegovine u okviru Izvješća o globalnoj konkurentnosti za sljedeću godinu može biti znatno bolji, a, što je još važnije, svakodnevni život u ovoj zemlji također može biti puno bolji. Međutim, političari moraju od vas čuti da vi inzistirate na tim mjerama.

Hvala vam.